

Література

1. Панков В. А. Управление стоимостью наукоемкого машиностроительного предприятия: теория и практика / [Текст]: Монография / В. А. Панков // — К.: Наук. думка, 2003. — 424 с.
2. Haspeslagh, Philippe, Tomo Noda, and Fares Boulos, «Managing for Value: It's Not Just About the Numbers.» Harvard Business Review (July-August 2006): 65—73.
3. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу [Текст]: Монографія // Т. І. Ткаченко. — К.: КНТЕУ, 2006. — 537 с.
4. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. [Текст] / В. Ойкен. — М.: Прогресс, 1996. — 340 с.
5. Романов С. Н. Системный анализ для инженеров [Текст] / С. Н. Романов. — СПб.: СЗГЗТУ. — 2006. — 186 с.
6. Редченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі / [Текст]: навчальний посібник / К. І. Редченко / (вид. 2-ге доповн. — Львів: НовийСвіт — 2000», Альтаір, 2003. — 272 с.
7. Волков Д. Л. Теория ценностно-ориентированного менеджмента: финансовый и бухгалтерский аспекты / [Текст]: Монография, 2-е изд. / Д. Л. Волков // Высшая школа менеджмента СПбГУ. — СПб.: Высшая школа менеджмента, Издат. дом. С.-Петербург. гос. ун-та, 2008. — 320 с.

Статтю подано до редакції 19.03.09 р.

УДК 621.771.23-666.3

В. М. Соломаха, доц.,
кафедра менеджменту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано основні етапи економічного розвитку гірничо-металургійного комплексу (ГМК) України за останнє п'ятиріччя; розглянуто стан металургійної галузі України в умовах світової економічної кризи; виявлено основні причини кризового стану металургійних підприємств України та зниження їх конкурентоспроможності; проаналізовано проб-

леми металургійної галузі в складних економічних умовах і їх можливі наслідки; розроблено та запропоновано комплекс заходів, спрямованих на подолання економічної кризи в металургійній галузі України та підвищення конкурентоспроможності металургійної продукції.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: конкурентоспроможність, міжнародна конкуренція, економічна криза, кризовий стан, гірничо-металургійний комплекс, металургійна галузь, металопродукція, металургійні підприємства, імпорт, експорт, чавун, сталь, прокат.

Наприкінці XX ст. стали особливо актуальними дослідження можливостей входження держав до світових ринків і шляхів підвищення ефективності національної економіки в умовах міжнародної конкуренції. Рівень міжнародної конкуренції, джерела її нарощування та вплив на соціально-економічний розвиток національної економіки детально досліджено М. Портером [1]. У працях вітчизняних та зарубіжних науковців висловлено різні думки щодо шляхів підсилення міжнародних конкурентних переваг національної економіки [1—5].

Конкурентоспроможність промислового підприємства в умовах економічної світової кризи ґрунтується на стратегічному підході до управління та передбачає управління взаємозв'язками між наступними поняттями: конкурентоспроможність, конкурентна перевага, конкурентні можливості, тощо. Відповідно до цього головним завданням ефективного менеджменту є досягнення й утримання конкурентоспроможності підприємства в умовах змін зовнішнього і внутрішнього середовища.

Важливим орієнтиром організаційно-економічного механізму управління розвитком України є нарощування конкурентоспроможності її національної економіки, яка в значній мірі залежить від конкурентоспроможності підприємств гірничо-металургійного комплексу держави. Промисловий та експортний потенціали підприємств ГМК України є базовими елементами її економіки, тому що чорна металургія являється основним постачальником валюти в Україну. Так, протягом останнього 10-річчя металургійні підприємства України забезпечують близько 27 % виробництва валового внутрішнього продукту й понад 40 % валютних надходжень у державу. Для визначення місця України на світовому ринку виробників металопродукції за останній період, слід розглянути темпи зростання світового виробництва необробленої сталі. Так, у 2004 р.,

вперше за історію людства, світове виробництво сталі досягло 1 млрд т, а в 2005, 2006 і 2007 рр. — 1,1; 1,23 і 1,32 млрд т відповідно [6]. За обсягами виробництва сталі Україна до 2005 р. стабільно посідала сьоме місце у світі, а з 2006 р. — восьме, поступившись сьомим Німеччині.

Але економічна криза у світі та в Україні, що почалася з 2008 р. і триває нині, призвела підприємства ГМК до дестабілізації їх діяльності, більшість з яких, або значно зменшили об'єм випуску продукції, або припинили свою діяльність взагалі; конкурентоспроможність галузі різко знизилась, що спричинило дестабілізацію фінансово-економічного стану держави в цілому.

Розглянемо в хронологічному порядку розвиток економічної кризи ГМК України з 2004 по 2008 рр. Якщо співставити результати роботи металургійної галузі України за 2005 р. з результатами 2004 р. за аналогічними показниками, то видно початковий етап зниження об'ємів виробництва чавуну, сталі та прокату на 283, 109 та 0,05 млн т за рік відповідно, що складає 0,91; 0,29 і 0,15 % (табл. 1).

Таблиця 1

**ВИРОБНИЦТВО ОСНОВНИХ ВИДІВ ПРОДУКЦІЇ
ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ УКРАЇНИ У 2004—2008 рр., млн т**

Період виробництва	Вид металопродукції		
	Чавун	Сталь	Прокат загальний
2004	31,056	37,989	33,425
2005	30,773	37,880	33,375
2006	32,940	40,890	36,130
2007	35,600	42,800	37,900
2008	29,900	37,100	32,200

Вперше за останні 5—7 років у 2005 р. металургами України не досягнуто приросту виробництва, що пов'язано з рядом об'єктивних причин (зростання цін на послуги та залізничні тарифи, сировину, енергоносії тощо).

Структура сталеплавильного виробництва за способами виплавки сталі в 2005 р. змінилася в незначній мірі у порівнянні з 2004 р. і характеризувалася високою часткою енергоємного мартенівського виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

**СТРУКТУРА СТАЛЕПЛАВИЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЗА СПОСОБАМИ ВИРОБНИЦТВА СТАЛІ В УКРАЇНІ У 2004—2008 рр.**

Період виплавки сталі	Спосіб виробництва сталі					
	Мартенівський		Конвертерний		Електросталь	
	млн т	%	млн т	%	млн т	%
2004 р.	16,800	44,3	19,864	52,20	1,324	3,50
2005 р.	16,729	44,2	19,768	52,16	1,383	3,64
2006 р.	18,233	44,6	21,157	51,70	1,501	3,7
2007 р.	19,174	44,8	22,000	51,4	1,626	3,8
1-півріч. 2008 р.	9,603	43,1	11,815	53,1	0,845	3,8

Так, у 2005 р. об'єм виплавки мартенівської і конвертерної сталі знизився відповідно на 0,071 та 0,096 млн т, що складає 0,1 і 0,04 %, а електросталі — зріс на 0,059 млн т, або на 0,14 % [7]. В умовах подальшого підвищення цін на енергоносії, виробництво сталі мартенівським способом є нерентабельним, тому на ряді металургійних підприємств почалася активна робота по виводу з виробництва мартенівських печей.

Безумовним лідером на світовому ринку сталі є Китай, який остаточно сформувався і зміцнів, збільшивши у 2005 р. випуск сирової сталі до 330 млн т проти 250 млн т у 2004 р. Отже, у 2005 р. приблизно, 30 % сталі в світі виробляв Китай. Усе вищевказане означає, що початок проявів економічної кризи в світі та в ГМК України було відчутно вже у 2005 р.

У 2006 р. виробництво основних видів металопродукції по металургійним підприємствам об'єднання «Металургпром» зросло у порівнянні з попереднім роком по чавуну, сталі і прокату на 2,17; 3,04 і 2,76 млн т відповідно, що до фактичного виробництва склало відповідно 107,9; 107,0; та 108,3 % [8]. Структура виробництва сталі за видами сталеплавильних агрегатів у 2006 р. складалася з: конвертерної — 51,7 %, мартенівської — 44, 6 %, електропечної — 3,7 % (табл. 2). У порівнянні із 2005 р. об'єми виробництва сталі за видами майже не змінилися.

Економічні та фінансові показники роботи підприємств ГМК України за 2006 р. наступні: середній рівень рентабельності по підприємствам об'єднання «Металургпром» склав 14,26 %. У порівнянні з 2005 р. він зріс на 0,34 %, у т. ч. по металургійним під-

приємствам рентабельність досягла 15,23 %, а її збільшення — 0,4 %. Підвищення середнього рівня рентабельності у 2006 р. забезпечено за рахунок збільшення об'ємів виробництва продукції та зростання експортних цін у порівнянні з 2005 р.

Об'єм виробленої продукції в діючих цінах по підприємствах об'єднання за 2006 р. склав 82,3 млрд грн, що на 7,8 млрд грн більше, ніж за аналогічний період 2005 р., у т. ч. по металургійним підприємствам — 77,6 млрд грн, збільшення складає 7,5 млрд грн відповідно. Фактичні ціни експорту по металургійним підприємствам у порівнянні з 2005 р. виросли на 5,5 %, а на внутрішньому ринку — на 3 %.

За 2006 р. підприємствами об'єднання реалізовано продукції на 84,6 млрд грн, у т. ч. металургіями — на 79,7 млрд грн, що відповідно на 8,6 та 8,3 млрд грн більше, ніж у 2005 р. Фінансовий результат за 2006 р. перевищив рівень 2005 р. по об'єднанню на 1,642 млрд грн, а по металургійним підприємствам — на 1,639 млрд грн [7]. Крім того слід відмітити, що у 2006 р. близько 80 % виготовленої в Україні металопродукції було реалізовано на зовнішніх ринках.

Отже, на формування доходів у 2006 р. суттєво вплинуло збільшення об'ємів виробництва (об'єм готового прокату зріс на 6,8 %) та деяке покращення, у порівнянні з 2005 р., кон'юктури зовнішнього ринку.

Підсумки роботи за 2007 р. показали, що індекс виробництва основних видів металопродукції ГМК України перебував на рівні 108,3 % відносно 2006 р., що цілком відповідало світовим показникам (при індексі зростання промислового виробництва в цілому по Україні до рівня 110,2 %). Обсяги виробництва металопродукції у 2007 р. зросли по відношенню до 2006 р. на: по чавуну — 2,66; по сталі — 1,91; по загальному прокату — 1,77 млн т, що складає відповідно 8,08; 4,67 та 4,90 %. Зросли також економічні показники роботи галузі, зокрема рентабельність металургійних підприємств у 2007 р. склала 18 % [6], що на 2,77 % більше, ніж у 2006 р. Крім того, у 2007 р. відбулися позитивні зміни у напрямках збуту металопродукції підприємств ГМК України. За обсягами зовнішньої торгівлі у 2007 р. Україна посідала третє місце у рейтингу першої десятки світових виробників та експортерів сталевих продукції. Експорт усіх видів прокату в 2007 р. склав 28,2 млн т проти 28,4 млн т у 2006 р., тобто скоротився на 0,7 %. Весь вищезгаданий приріст виробництва прокату було розміщено саме на внутрішньому ринку, частка якого у 2007 р. зросла до 25,6 % проти 21,3 % у 2006 р. Отже, внутрішнє споживання ме-

талопрокату в Україні у 2007 р. зросло в 1,3 разу у порівнянні з попереднім роком.

Але, водночас, у 2007 р. серйозну загрозу металургійній галузі України, як і раніше, створює Китай, доля якого в світовому об'ємі виробництва металопродукції складає вже 36 %. Приріст виплавки сталі в Китаї за 2007 р. склав 77 млн т проти 1,91 млн т в Україні за цей же період і був значно більшим загального виробництва сталі в Україні у 2007 році [9].

Прояв економічної кризи в металургійній галузі України жваво розпочався з другого півріччя 2008 р. Протягом перших семи місяців 2008 р. металургійні підприємства працювали досить стабільно. Темпи зростання випуску чавуну, сталі та прокату були у межах 104—105 % порівнянно з аналогічним періодом попереднього року. За сім місяців 2008 р. було реалізовано металопродукції у грошовому виразі в 1,6 разу більше, ніж за аналогічний період 2007 р.; об'єм виробництва товарної продукції в діючих цінах 2008 р. склав 91,7 млрд грн. У січні — червні 2008 р. попит на сталь виробництва СНД різко зріс. Ціни на продукцію при цьому збільшилися з \$500—600 до \$1100—1200 за тонну сталі. В середині року зросла собівартість виробництва тонни сталі до \$500—600 за тонну.

Через світову фінансову кризу попит на металопродукцію (у тому числі і вироблену в Україні) на світовому ринку металу різко впав з осені 2008 р. Ціни на металопродукцію з літа 2008 р. впали з \$1100—1200 за тонну сталі до \$300—500. Багато підприємств при цьому працюють збитково [11].

Внутрішній ринок талопрокату в Україні вперше за останні роки теж зменшив об'єм споживання. Стрімке зростання цін на металопродукцію в Україні у першій половині 2008 р. змінилося таким же стрімким їх падінням у другій половині цього ж року. На фоні стагнації внутрішнього ринку зріс імпорту та розширилася металоторгівля імпортною продукцією на внутрішньому ринку. Це можна підтвердити наступними показниками: якщо за результатами 9 місяців 2008 р. металургійні підприємства України знизили відвантаження прокату на внутрішній ринок на 16 %, то імпортні поставки прокату в Україну зросли за аналогічний період на 62 % [12].

За даними Міжнародного інституту чавуну та сталі об'єми світового виробництва металопродукції за період січень—серпень 2008 р. склали по чавуну, сталі та прокату відповідно 625,5; 924,7; і 24,47 млн т, які перевищують показники аналогічного періоду 2007 р. на 5,2; 6,5; та 2,1 %. При цьому Китай за 8 місяців

2008 р. виплавив 327,6 млн т чавуну і 306,8 млн т сталі, що, відповідно, на 7,6 і 9,1 % більше, ніж за аналогічний період 2007 р. і забезпечив 50,2 % світового виробництва чавуну та 37,8 % світового виробництва сталі. За об'ємами виплавки чавуну Китай випередив на світовому ринку металу всіх своїх конкурентів: Японію (9 % світового виробництва чавуну), Росію (5,5 %), США (3,9 %), Бразилію (3,8 %), Україну (3,7 %), Південну Корею (3,2 %), Німеччину (3,1 %), Індію (2,9 %). За об'ємами виробництва сталі Китай теж став загрозою у конкурентній боротьбі та лідером на світовому ринку металів, випередивши таких конкурентів, як Японія (8,9 % світового виробництва сталі), США (7,3 %), Росія (5,4 %), Південна Корея (4 %), Індія (3,9 %), Німеччина (3,5 %), Україна (3,1 %), Бразилія (2,6 %) та Італія (2,6 %) [10]. Отже, Китай створив серйозну загрозу підприємствам ГМК України протягом останнього п'ятиріччя, що стало основною причиною кризи в її металургійній галузі та в економіці держави в цілому.

Зниження об'ємів виробництва металопродукції в Україні особливо різко почалося з серпня 2008 р. Так, виробництво чавуну, сталі і прокату в серпні 2008 р. склало відповідно 2736, 3204 і 2546 тис. т, що на 10,4; 12,6; та 12,7 % менше у порівнянні з аналогічними показниками липня 2008 р. за вказаними видами металопродукції. В липні — серпні 2008 р. всі металургійні заводи України різко знизили об'єми виробництва, що негативно відбилося на фінансово-економічних показниках їх роботи, економіці кожного підприємства та державному бюджеті в цілому. Добове виробництво основних видів продукції металургійними підприємствами за вказаний період різко скоротилося, і значно в більшій мірі, ніж за аналогічний період 2007 р., тому підприємства вимушені були зупиняти основне технологічне обладнання, що призначене для виплавки чавуну, сталі та виробництва прокату — доменні печі, мартени, конвертери, електропечі і прокатні стани. Із загальної кількості доменних печей, що є в Україні, щоденно зупинялося 14—17, мартенівських — 24—26; із 21 конвертера залишилося в експлуатації лише 12. Із-за відсутності замовлень на металопродукцію на кінець 2008 р. були зупинені 7 сортопрокатних, 2 дровових і 1 рельсовий стани, листопрокатні стани працюють на 50 % своєї потужності [10].

При цьому темпи зростання цін на сировину на внутрішньому ринку випереджають ціни імпортової продукції, яка за якістю краще вітчизняної. Отже, тільки за 9 місяців 2008 р. затрати ме-

талургів збільшилися на 34,7 млн грн у порівнянні з показником аналогічного періоду 2007 р.

Наслідком скорочення об'ємів виробництва металопродукції стало переведення працівників металургійних підприємств з жовтня 2008 р. на роботу з неповним робочим тижнем та оплату праці по тарифній ставці в умовах неповної зайнятості; в листопаді — грудні — перехід на 2—3-денний робочий тиждень, відправка працівників у неоплачувані відпустки та скорочення чисельності працівників у непромисловій і соціальній сферах.

Основна проблема металургії України у 2009 р. — зниження конкурентоспроможності металопродукції підприємств її ГМК і, як наслідок, зниження глобального попиту на метал з осені минулого року та обвал світових цін на металопродукцію. За попередніми прогнозами фахівців у 2009 р. буде виплавлено 27—28 млн т сталі, що значно менше, ніж у будь-якому з п'яти останніх років.

Металургійна криза, прокотившись цілим світом, негативно вплинула на економічний розвиток ряду держав, але найбільших збитків завдала Україні. Падіння попиту на сталь на світовому ринку змусило багатьох великих світових металовиробників переорієнтуватися на внутрішні ринки. Але оскільки внутрішній металургійний ринок в Україні занадто малий, тому разом з обвалом попиту і цін на сталь, вітчизняні підприємства, як було вказано, змушені частково зупинити свої потужності.

Наряду з іншими, головною проблемою, яка має системне значення для розвитку ГМК України, є досить високий ступінь зношування основних фондів і відставання технічного рівня металургійного виробництва від кращих світових досягнень. Значна більшість металургійних підприємств тривалі роки працювала без суттєвої докорінної реконструкції, відновлення устаткування, впровадження прогресивних технологій з причин відсутності коштів та занепаду науково-дослідних установ і організацій, частина з яких втратила державну форму власності та провідних фахівців. Це призвело до наднормативного зношування основних фондів (більше 70 %), низьких якісних показників і високої енергоємності продукції. У віковій структурі обладнання велика частка із середнім терміном служби 20—30 років. Понад нормативний термін експлуатуються: 54 % коксових батарей, 89 % доменних печей, 26 % конвертерів і майже 90 % прокатних станів [13]. Але модернізація галузі і забезпечення нового технологічного рівня ГМК вимагає значного збільшення капіталовкладень і серйозних науково-дослідних розробок.

Крім того, енергоємність металопродукції, що виробляється в Україні, майже у 1,5 разу вища, ніж у кращих світових виробників, що призводить до зниження її конкурентоспроможності і втрат зовнішнього та внутрішнього ринків. Про зниження рівня конкурентоспроможності металургійної продукції України свідчить широке зростання імпорту металу в державу. Так, у 2004 р. було імпортовано лише 380 тис. т металопрокату, у 2005 р. — 629 тис. т, у 2006 р. — 1,5 млн т, у 2007 р. — 1,9 млн т, а у 2008 р. — понад 2,0 млн т [6].

Наступною серйозною проблемою металургійної галузі являється значно нижчий вміст заліза в залізних рудах родовищ України, ніж Австралії, Південно-Африканської Республіки, Індії та Бразилії. Низька якість залізних руд зумовлює отримання низької якості обкатишів та агломерату, які являються основною складовою залізорудної шихти доменної плавки [14—16]. Це зумовлює необхідність вкладати додаткові кошти на вдосконалення існуючих методів збагачення залізних руд, виготовлення обкатишів за новими технологіями та їх опалення, складування відходів збагачувальних комбінатів (хвостів) та вирішення ряду додаткових екологічних проблем.

Крім того, досить складні гірничо-геологічні умови залягання та розробки залізорудних родовищ України, вимагають значних об'ємів затрат на проведення вскришних робіт при відкритій розробці родовищ (кар'єрним способом) та добування залізної руди, що залягає на глибині 800—1200 м (шахтним способом). Названі затрати значно підвищують собівартість залізорудної сировини в Україні в порівнянні з показниками основних світових конкурентів.

Отже, основними причинами кризової ситуації в металургійній галузі України є: зміцнення на світовому ринку металів такого могутнього конкурента, як Китай; погіршення кон'юнктури світового ринку металопродукції; різкий стрибок світових цін на усі види ресурсів (залізорудну сировину, обкатиші, агломерат, газ, енергоносії, кокс тощо); підвищення цін на транспортування продукції, падіння курсу долара у квітні 2008 р. з 5,05 грн/\$ до 4,85 грн/\$; низький рівень НТП у металургійній галузі, значний ступінь зносу основних фондів металургійних підприємств.

Серед інших проблем, що існують у ГМК України, слід відмітити наступні: стрімке зниження рентабельності виробництва; зростання заборгованості по кредитах та кредиторської заборгованості; підсилення інфляції в економіці; забезпечення балансу втробництва та споживання; ціноутворення (різке зростання собівартості продукції в силу названих причин); відсутність ви-

важеної податкової та ефективної інвестиційної фінансово-кредитної політики з боку держави. Взагалі, дії держави щодо свого ГМК за останні 10 років не відповідають національним інтересам України. Це, в першу чергу, стосується прийнятих лобістських законів щодо приватизації, і в основному за безцінь, значної частини гірничорудної бази України та металургійних комбінатів. На цьому держава втратила біля сотні мільярдів доларів. Негативні наслідки вказаних проблем ГМК України вже сьогодні відчуваються в повному обсязі, а саме: втрата конкурентоспроможності продукції ГМК, об'ємів її виробництва та збуту; скорочення програми з модернізації підприємств галузі; заморожування заробітної плати працівникам металургійних підприємств; скорочення їх чисельності та соціальних програм; зменшення надходжень у бюджет усіх рівнів; затримка пенсійних виплат тощо.

Для подолання існуючих проблем у ГМК України та негативних їх наслідків необхідно:

1. Підвищити конкурентоспроможність металопродукції за рахунок технічного переоснащення, реконструкції основних фондів та втілення енергозберігаючих і природоохоронних технологій.

2. Забезпечити високу якість залізорудної сировини доменних печей за рахунок вдосконалення існуючих методів збагачення залізних руд з використанням нових технологій, результатом чого має бути підвищення якості залізрудного концентрату, обкатишів, агломерату та чавуну.

3. Розширити внутрішній ринок споживання металопродукції шляхом використання її для заміни зношених трубопроводів (нафто- і газопроводів), у сфері комунальних мереж, на залізничному транспорті, в сільському машинобудуванні тощо.

4. Забезпечити баланс виробництва та споживання металопродукції за рахунок координації дій усіх рівнів управління на металургійних підприємствах.

5. З метою розвитку науково-технічного потенціалу ГМК України залишити в державній власності науково-дослідні та проектні організації галузі, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави. Забезпечити їх включення в перелік підприємств, що не підлягають приватизації і затвердити це законодавчо.

6. Для захисту вітчизняних виробників законодавчо забезпечити державне регулювання імпорту металопродукції та проводити чітку антимонопольну політику, яка має завадити імпортуванню в Україну близько 2 млн т металопродукту на рік, що за номенклатурою може виготовлятися власними виробниками.

7. Зберегти професійний склад, кількість робочих місць, рівень заробітної плати для працівників гірничо-металургійних підприємств та забезпечити покращення умов їх праці. Налагодити надійне функціонування системи підготовки та перепідготовки кадрів металургійної галузі.

9. Вдосконалити земельне законодавство України для швидкого та ефективного вирішення питань відводу земель під розробки корисних копалин загальнодержавного значення для підтримки і нарощування потужностей ГМК України.

Література

1. *Портер М.* Международная конкуренция — М.: Международные отношения, 1993. — 896 с.

2. *Гасць В. М., Скрипченко М. І.* Від екзогенно-залежної до ендегенно-орієнтованої стратегії розвитку економіки // Економіка і прогнозування. — 2003. — № 1. — С. 34—36.

3. *Бажал Ю. М.* Знанняєва економіка: теорія і державна політика // Економіка і прогнозування. — 2003. — № 3. — С. 71—86.

4. *Гасць В.* Характер перехідних процесів до економіки знань // Економіка України. — 2004. — № 4—5.

5. *Чухно А.* Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку // Економіка України, — 2002. — № 11—12.

6. *Грищенко С. Г.* Підсумки роботи гірничо-металургійного комплексу України в 2007 році та плани галузі на 2008 рік // Металлургическая и горнорудная промышленность. — 2008. — № 1. — С. 3—4.

7. *Харакулах В. С., Лесовой В. В., Бродский С. С.* Итоги работы и перспективы технического перевооружения сталеплавильного производства в Украине // Металлургическая и горнорудная промышленность. — 2006. — № 7. — С. 3—4.

8. *Харакулах В. С.* Предприятия «Металлургпрома»: производство, экономика, техперевооружение // Металлургическая и горнорудная промышленность. — 2007. — № 2. — С. 1—4.

9. *Штанский В. А.* Конкурентоспособность металлургического комплекса России в долголетней перспективе // Металлург. — 2008. — № 10. — С. 3—20.

10. *Друль О.* Появился свет в конце тоннеля // Металлургический компас. Украина — мир. — 2008. — № 10. — С. 31—59.

11. *Дружержченко К.* Сталева схватка // Контракти. — 2009. — С. 38—39.

12. *Федосеев А.* Внутренний рынок разорван по швам // Металлургический компас. Украина — мир. — 2008. — № 10. — С. 12—15.

13. *Вилкул Ю. Г., Вилкул А. Ю., Губин Г. В.* Главные приоритеты Украинской металлургии // Вісник КТУ. — 2006. — № 5 (15). — С. 3—6.

14. Соломаха В. Н. Повышение конкурентоспособности железорудного сырья доменной плавки // *Металлургическая и горнорудная промышленность*. — 2008. — № 2. — С. 8—9.

15. Соломаха В.Н., Доморацкий В.Л. Минералогические особенности бентонит — и — известь — содержащих окатышей Северного горно-обогатительного комбината // *Геолого-мінералогічний вісник*. — 2005. — № 1 (13). — С. 75—79.

16. Соломаха В. Н. Определение оптимального содержания составляющих извести в шихте окомкования для получения окатышей конкурентоспособных на современном рынке доменного сырья // *Металлургическая и горнорудная промышленность*. — 2007. — № 2. — С. 8—10.

Статтю подано до редакції 17.03.09 р.

УДК 338.334

О. О. Герасименко, канд. екон. наук, доц.,
В. С. Юрчук, студент V курсу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК КОМПОНЕНТА МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Визначено внесок нобелівських лауреатів з економіки у дослідження ролі знань у сучасному суспільстві. Наведено характерні риси еволюції концепцій менеджменту. Узагальнено поширені визначення управління знаннями та менеджменту знань. Уточнено сучасне розуміння управління знаннями. Визначено об'єкти менеджменту знань. Виявлено особливості інформаційного ресурсу порівняно з традиційним.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: менеджмент знань, управління знаннями, інформаційний ресурс.

Постановка проблеми. Загострення конкуренції в умовах глобалізації, динамічний розвиток інформаційних технологій та усвідомлення важливості знань як інструменту забезпечення конкурентоспроможності організацій посилило актуальність питань менеджменту корпоративних знань. На початку ХХІ століття